

Інклюзивний початок

Навчальний ресурс для дошкільних педагогів на основі відеоматеріалів
Інклюзивний початок

Навчальний ресурс для дошкільних педагогів на основі відеоматеріалів

Версія 1.

Опубліковано організацією Enabling Education Network (EENET), 2020 р.

EENET
PO Box 422
Hyde
SK14 9DT
UK
info@eenet.org.uk
www.eenet.org.uk

Ці матеріали надаються за публічною ліцензією Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (із зазначенням авторства — некомерційна — поширення на тих самих умовах 4.0 — міжнародна).

Ці матеріали можна вільно поширювати й адаптувати за умови належного зазначення авторства, надання посилання на ліцензію та повідомлення про внесені в них зміни. Матеріали можна поширювати й використовувати в будь-який розумний спосіб, який не створює враження, що вас, вашу організацію або використання вами цих матеріалів схвалено ліцензіаром. Ці матеріали заборонено використовувати в комерційних цілях. Якщо ви модифікуєте чи видозмінюєте цей матеріал, або створюєте інший на його основі, ваш кінцевий продукт має поширюватися на умовах тої самої ліцензії, що й оригінал. Заборонено накладати правові умови або застосовувати технічні заходи, які юридично обмежують дії, дозволені за цією ліцензією. Докладнішу інформацію дивіться за посиланням: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode>

Цей навчальний ресурс на основі відеоматеріалів створено за грантової підтримки Інституту відкритого суспільства й за сприяння програми «Раннє дитинство» Фондації відкритого суспільства.

Зміст

Навчальний ресурс «Інклюзивний початок» складається з чотирьох документів:

Вступ

Інклюзивна практика в контексті дошкільної освіти — посібник тренера

Інклюзивний перехід — посібник тренера

Інклюзивний початок — poradnik із відеоадвокації

Вступ

Вступ

Про що цей навчальний ресурс?

«Інклюзивний початок» — це навчальний ресурс на основі відеоматеріалів, у якому розглядаються дві теми. Посібник «Інклюзивна практика в контексті дошкільної освіти» присвячено засадничим навичкам та ідеям, що стосуються якісного інклюзивного розвитку й навчання дітей молодшого віку на основі гри та з урахуванням інтересів сім'ї. У посібнику «Інклюзивний перехід» ідеться про підтримку дітей у періоди переходів у системі освіти.

У пакет матеріалів навчального ресурсу входять:

- 2 відеофільми,
- 2 посібники для тренерів;
- poradnik із використання відеоматеріалів у цілях адвокації.

Для кого цей навчальний ресурс?

Цей навчальний ресурс призначено для всіх педагогів із будь-яких закладів раннього розвитку й навчання, які намагаються створити сприятливіше і привітніше середовище для всіх дітей. Він також буде корисний педагогічним працівникам з інших закладів освіти, які підтримують інклюзивний перехід. Матеріали створено з урахуванням того факту, що ці педагоги можуть не мати профільної підготовки або мати обмежену, вузькоспрямовану та/або застарілу педагогічну освіту.

Багато з умінь та ідей, які потрібні педагогам для того, щоби працювати інклюзивніше й надавати дітям кращу підтримку в перехідні періоди, стосуються якісного викладання та планування, рефлексивного мислення та ефективної комунікації, і не є технічно складними. На жаль, цим засадничим умінням та ідеям часто не приділяють достатньої уваги в педагогічній освіті. Зважаючи на формат цього навчального ресурсу на основі відеоматеріалів, його зручніше використовувати для підвищення кваліфікації педагогічних працівників, але його можна легко адаптувати і для того, щоб знайомити студентів педагогічних відділень із практичними аспектами інклюзивної освіти й переходу.

Більшу частину відеоряду відзнято в Королівстві Есватіні (раніше Свазіленд) і Україні. Відповідно, цей ресурс призначено насамперед для педагогів у країнах із низьким і середнім рівнем доходу. У відео показано домівки, заклади дошкільної та початкової середньої освіти.

Що буде, і чого не буде в цьому курсі?

У цьому навчальному ресурсі представлено прості способи, які допоможуть дошкільним педагогам із будь-якого закладу вдосконалити свою повсякденну практику і стати інклюзивнішими. Для ілюстрації труднощів із забезпеченням інклюзії показано приклади з реального життя. У курсі запропоновано досяжні практичні дії, до яких може вдатися педагог, щоб упоратися з такими труднощами. У ньому також розглянуто важливі теоретичні питання, але дозовано, щоб не приголомшувати учасників великими обсягами теорії на початку навчання, як то часто буває.

Практичні вправи, що супроводжують відеоматеріали, спонукають учасників до аналізу побаченого у відео, а також власної ситуації та досвіду. Це засадниче навчання не дасть усіх відповідей. Зокрема, у ньому не розглядаються конкретні прийоми роботи з певними видами інвалідності, як-от використання жестової мови або допоміжного обладнання.

Як користуватися цим навчальним ресурсом

Цей ресурс складається з двох відео тривалістю 38 (відео 1) і 26 хвилин (відео 2) і двох навчальних посібників. Відео розділено на сегменти із заголовками, які збігаються з назвами занять у посібниках. Запропоновані практичні вправи допоможуть тренерам у проведенні як коротких базових, так і набагато ґрунтовніших тренінгів.

Вправи розділено на три категорії:

- **Базові вправи** — прості вправи, які спонукають учасників поміркувати про власний досвід і практику. Наголос робиться на тому, щоб розвинути вміння та впевненість учасників як вдумливих практиків, а не тому, щоби повідомити докладні відомості або технічну інформацію про інклюзивне навчання й перехід.
- **Важливі теоретичні питання до обговорення** — у цих вправах представлено ключові концепції й теоретичні доводи. Вони допоможуть учасникам зрозуміти деякі ідеї, на яких ґрунтується перехід, інклюзивне навчання та якісний розвиток і освіта дітей молодшого віку.
- **Детальніший розгляд конкретних питань** — ці вправи дають учасникам можливість дізнатися більше про теми, що порушуються у відео, і поміркувати, що вони могли б зробити у своїх дошкільних закладах або школах у контексті цих питань. Як і в інших вправах, ідеться насамперед про легко досяжні речі, а не складні, технічні перетворення, які можуть приголомшити багатьох освітян, принаймні на початку.

Тренери можуть використовувати цей ресурс у будь-який спосіб залежно від часових обмежень і потреб своєї аудиторії. Необов'язково проводити вправи в тому порядку, у якому їх викладено. Для прикладу, на своєму занятті ви можете розпочати з **«важливого теоретичного питання»** й лише тоді перейти до **«базової вправи»**.

Бажано дотримуватися тієї послідовності тем, що передбачена в навчальному ресурсі. Однак, за браком часу ви можете пропускати заняття з тих тем, які у вашому контексті не здаються пріоритетними, або ж ви можете подивитися відео повністю, але виконати лише кілька практичних вправ.

Є декілька варіантів організації тренінгу. Наведемо деякі приклади.

- **Повноформатний тренінг** — кожному заняттю можна присвятити цілий день. Так учасники матимуть багато часу для обмірковування власного досвіду, вивчення теоретичних аспектів і заглиблення в певні питання. У межах такого тренінгу ви також можете присвятити певний час спостереженням у закладі дошкільної освіти, провести обговорення або інші заходи з батьками, дітьми або представниками громади.
- **Короткий тренінг** — на кожне заняття відводиться пів дня. Цього буде достатньо, щоб учасники змогли обговорити основні аспекти кожної теми. Щоб закріпити результати, ви могли б попросити учасників самостійно опрацювати якісь матеріали, запланувати якийсь підсумковий захід або дослідження в дії в наступні тижні чи місяці після тренінгу.
- **Одноденний тренінг** — ви могли б повністю переглянути відео й організувати дуже коротке (скажімо, на 30 хвилин) обговорення кожної теми, використавши або адаптувавши деякі з коротших практичних вправ. Ви також могли б запланувати на майбутнє додаткові заняття, під час яких учасники присвятили б більше часу темам, що здаватимуться найцікавішими чи найскладнішими у їхньому контексті.
- **Спеціальний тренінг** — за будь-якої зручної нагоди протягом року можна показувати відео, проводити обговорення чи виконувати вправи з певних тем. Наприклад, можна провести 30-хвилинне заняття під час щомісячних зборів працівників. Або, якщо педагоги мають конкретну проблему, що пов'язана з певним аспектом роботи в дошкільному середовищі або плануванням переходу, ви можете скористатися відповідним заняттям із цього навчального ресурсу. У такій ситуації працівники могли би подивитися відповідний уривок із відео й обговорити його. Це може дати їм ідеї та мотивацію до розв'язання своєї проблеми.

Адаптація й оновлення цього ресурсу

Документи навчального ресурсу «Інклюзивний початок» надруковано у файлах відкритого формату. Ви можете на свій розсуд вставляти у файл ваші ідеї щодо вправ, місцеві приклади, нотатки, фотографії з тренінгів, які ви проводили, тощо.

EENET учитиметься на досвіді своїх і сторонніх тренерів, які використовуються цей ресурс. У майбутньому ми, можливо, оновимо розділи посібників або опублікуємо додаткові вправи. Їх можна просто вставити у файл.

Якщо ви маєте ідеї щодо використання й адаптації цього ресурсу у вашому контексті, просимо звертатися до EENET. Можливо, ми зможемо дати пораду або познайомити вас з іншим тренером, з яким ви зможете обмінятися думками.

Також у EENET є команда консультантів, яких можна залучити, якщо вам потрібна докладніша допомога щодо адаптації або проведення тренінгів.

Ідеї щодо пов'язання занять між собою

Якщо ви плануєте провести довгий тренінг із використанням усіх або майже всіх запропонованих у посібниках занять, скористайтеся наведеними нижче ідеями, які допоможуть учасникам відстежувати своє просування курсом і краще запам'ятовувати основні тези.

Ідея 1. Нагадування про вступну фразу

Ви можете вибрати фразу з одного з відео, написати її на великому аркуші паперу й повісити його на стіну, щоб ця фраза весь час була перед очима учасників. У слушні моменти тренінгу просіть учасників поглянути на це твердження й запитувати їх, що воно для них означає.

У вступному сегменті першого фільму є таке речення:

«Усі діти — хлопці й дівчата, незалежно від раси, мови спілкування, віросповідання, наявності інвалідності, статусу біженця тощо, — повинні мати змогу навчатися разом поруч із місцем проживання.»

Ось деякі запитання для роздумів, які можна було б поставити учасникам: тепер ви розумієте слово «всі» інакше? чи стало яснішим ваше розуміння того, як виглядає навчання разом? що й досі лишилося незрозумілим?

У вступному сегменті другого відео є таке речення:

«У системах інклюзивної освіти кожен період переходу потрібно належно планувати й підтримувати, повною мірою залучаючи батьків і опікунів, щоб жодна дитина в цей непростий час не опинилася за межами або не була ізольована всередині освітнього середовища.»

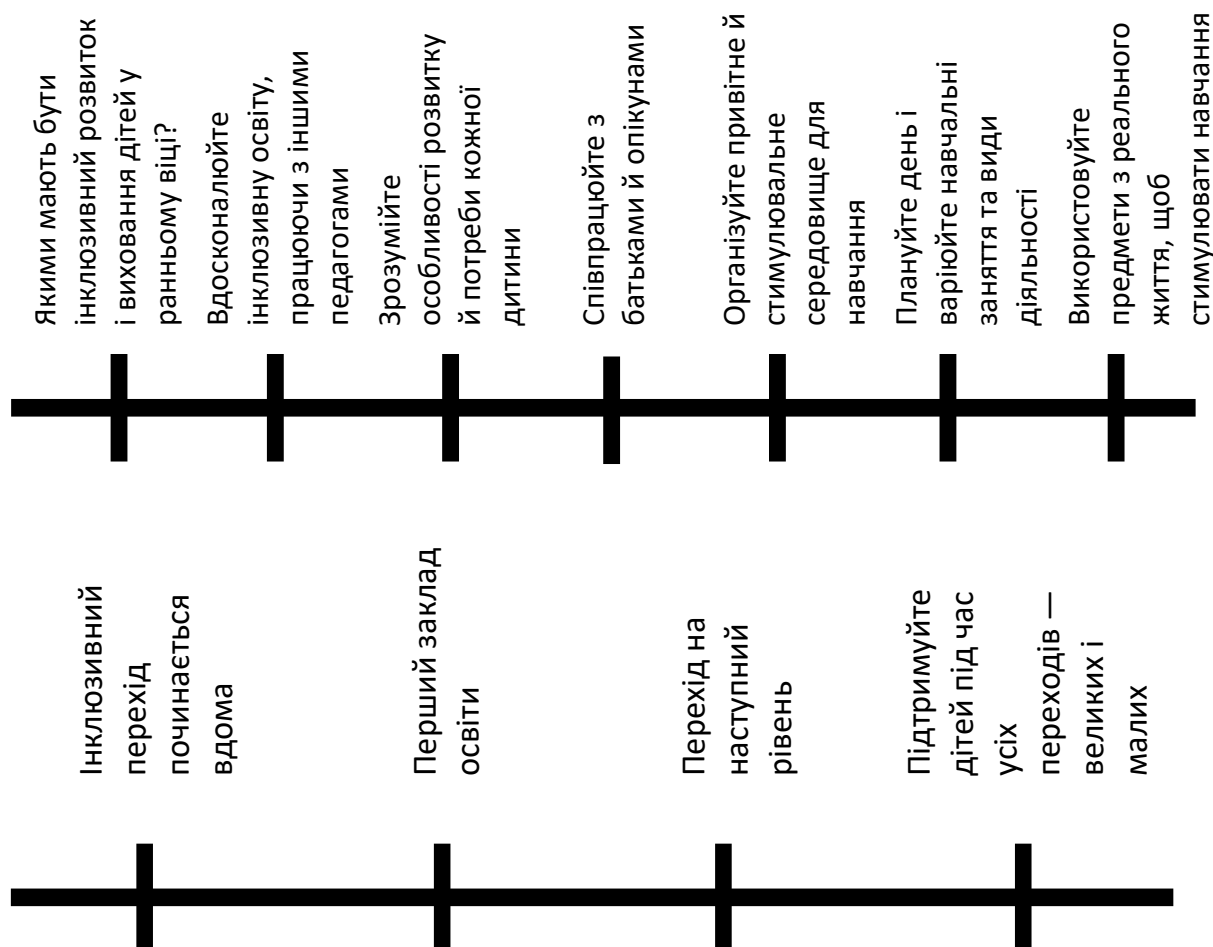
Ось деякі запитання для роздумів, які можна було б поставити учасникам: чи змінилося ваше розуміння цього твердження відтоді, як ви вперше почули його у відео? тепер ви розумієте словосполучення «період переходу» інакше? тепер ви краще розумієте, як планувати й підтримувати перехід? чи стало яснішим ваше розуміння того, чому перехідний період може бути важким? що й досі лишилося незрозумілим?

Ідея 2. Зміст

Заняття тренінгів у посібниках розміщено в тому самому порядку, що й сегменти відео. Сегменти відео висвітлюють ключові питання, на які потрібно звернути увагу в контексті інклюзивної дошкільної освіти й інклюзивного переходу.

Застосуйте послідовність змістових блоків, щоби допомогти учасникам фіксувати свої враження й повертатися до них у процесі тренінгу. Нижче наведено приклад, як це можна зробити.

Напишіть величезний список змістових блоків на кількох великих аркушах на стіні, зазначивши всі важливі сегменти відео. Ось простий приклад:

Далі ви можете використовувати ці послідовності в різні способи.

- Попросіть учасників наліплювати під кожним сегментом стикери зі своїми нотатками. Це можна робити наприкінці відповідного заняття воркшопу, щоби **підсумувати ключові тези**, які вони засвоїли. Або це можна робити на початку наступного заняття, щоби учасникам було легше запам'ятати, що вони вивчали й обговорювали раніше.
- Попросіть учасників **занотовувати свій досвід**, пов'язаний із кожною з тем. Наприклад, над лінією вони могли б помістити стикери з описом позитивних речей, які вони вже роблять, інклюзивного досвіду, який вони мають, дій, які вони успішно реалізували, щоби полегшити перехід або зробити свій заклад інклюзивнішим. А під лінією вони могли б наліплювати нотатки з труднощами, з якими вони стикаються, речами, що відбуваються під час не дуже інклюзивних переходів або в не дуже інклюзивних дошкільних закладах, діями, які вони робили, але які не спрацювали чи були не інклюзивними. Якщо ви працюєте з цими учасниками впродовж тривалішого періоду часу, ви можете заохотити їх періодично повертатися до своїх нотаток, щоби перевірити, чи вдалося їм розв'язати якісь із проблем, котрі вони помістили під лінією. Чи вдалося їм перемістити якийсь досвід в область над лінією? Якщо так, як вони цього досягли? Як зміни зробили?
- Використовуйте послідовність змістових блоків, щоби допомогти учасникам **зафіксувати свої наміри**. Наприкінці кожного заняття просіть учасників наліпити по одному стикеру, у якому буде вказано дію або зміну, яку вони здійснять у зв'язку з відповідною темою. Наприклад: «Я придивлюся до сильних сторін дітей з інвалідністю до...» або «Я дізнаюся більше про дім і оточення кожної дитини до...» Вони можуть повернутися до цих намірів згодом, щоби побачити, чи вжили вони заходів, щоби їх утілити.
- Якщо на те є можливість, учасники могли б зробити й видрукувати фотографії зі своїх дошкільних закладів і громад, щоби **проілюструвати труднощі й позитивні практики**, пов'язані з темами курсу. Цю вправу можна розширити ще більше, попросивши дітей, батьків чи піклувальників робити фотографії або малюнки, які ілюстрували б, що вони вважають інклюзивним або не інклюзивним у своєму переході чи закладі дошкільної освіти в контексті певної теми. Ці фотографії та малюнки можна наліпити на послідовність змістових блоків, щоби педагогічні працівники і члени родин могли їх роздивлятися й обговорювати.
- Послідовність змісту можна використати, щоби **оцінити тренінг**. Учасники можуть малювати або наклеювати веселі чи сумні смайлики, або додавати на послідовність змістовніші коментарі зі своїми враженнями про кожне заняття.

Зворотний зв'язок для EENET

Ми дуже хотіли б дізнатися про ваш досвід використання цього навчального ресурсу на основі відеоматеріалів. Будь ласка, зв'яжіться з нами й повідомте:

- як, де і з ким ви використовували цей ресурс;
- що спрацювало добре, а що — ні;
- які адаптації або вдосконалення ви внесли;
- що, на вашу думку, ми маємо покращити, коли оновлюватимемо тренінг.

Ми також були б раді побачити світлини й відео з ваших тренінгів, які ілюструватимуть речі, які спрацювали, або не спрацювали. Будь ласка, не забувайте запитувати в учасників дозвіл, перш ніж надсилати нам фото й відео.

Зичимо вам успіхів і задоволення від навчання!

Команда EENET

Липень 2020 р.